

Bevolkingsprognose 2006–2050: veronderstellingen over immigratie

Han Nicolaas

De uitkomsten van de nieuwe bevolkings- en allochtonenprognose zijn mede gebaseerd op veronderstellingen over het toekomstige aantal immigranten. Op basis van diverse analyses wordt verondersteld dat op termijn jaarlijks 117 duizend immigranten naar Nederland zullen komen. Verwacht wordt dat uit zowel Turkije als Marokko op termijn jaarlijks 3 duizend immigranten komen, onder wie veel gezinsvormers. Uit Suriname komen er op jaarbasis 3 duizend en van de Nederlandse Antillen en Aruba 5 duizend. Het aantal asielmigranten is in vergelijking met de vorige prognose iets naar beneden bijgesteld. Anderzijds worden meer arbeidsmigranten en studenten verwacht. Het verwachte aantal immigranten voor Azië komt daardoor uit op 14 duizend en voor Afrika op 7 duizend. Uit Latijns-Amerika zullen op termijn jaarlijks 4 duizend immigranten komen, uit Indonesië 2 duizend. Westerse migranten zijn voor een belangrijk deel arbeidsmigranten. Uit de EU zullen op termijn jaarlijks 37 duizend immigranten komen, uit de overige Europese landen 6 duizend en uit de overige niet-Europese landen 8 duizend. Daarnaast zullen op termijn jaarlijks 25 duizend in Nederland geboren personen (inclusief tweede generatie allochtonen) terugkeren naar Nederland.

1. Inleiding

In december 2006 zijn de nieuwe bevolkingsprognose en allochtonenprognose van het CBS gepubliceerd. Deze prognoses zijn gebaseerd op veronderstellingen over toekomstige ontwikkelingen van geboorte, sterfte en buitenlandse migratie. In Garssen en Van Duin (2006) zijn de belangrijkste uitkomsten en achterliggende veronderstellingen van deze prognoses gepubliceerd. Dit artikel gaat verder in op de veronderstellingen over toekomstige ontwikkelingen van de immigratie.

In de migratieprognose worden de volgende herkomstgroeperingen onderscheiden.

1. Turkije
2. Marokko
3. Suriname
4. Nederlandse Antillen en Aruba
5. Afrika (exclusief Marokko)
6. Azië (exclusief Indonesië en Japan)
7. Latijns-Amerika (exclusief Suriname, Nederlandse Antillen en Aruba)
8. Indonesië (inclusief voormalig Nederlands-Indië)
9. Europese Unie (26 landen; exclusief Nederland)
10. Overige Europese landen (overwegend in Oost- en Centraal-Europa)
11. Overige niet-Europese landen (Noord-Amerika, Japan en Oceanië)
12. Autochtoon (inclusief tweede generatie allochtonen)

Met uitzondering van de laatste categorie betreft het allochtonen van de eerste generatie. De laatste groep bestaat, afgezien van enkele uitzonderingen, uit personen die in Nederland zijn geboren en na een tijdelijk verblijf in het buitenland weer terugkeren. Deze groep is dus inclusief tweede generatie allochtonen.

Wanneer in de tekst over Afrika wordt gesproken, wordt steeds Afrika exclusief Marokko bedoeld. Met Azië wordt steeds bedoeld Azië exclusief Indonesië en Japan en met Latijns-Amerika steeds Latijns-Amerika exclusief Suriname, de Nederlandse Antillen en Aruba.

De bevolkings- en allochtonenprognose zijn eind 2006 opgesteld. Als startpunt voor deze prognose is op basis van cijfers tot en met september 2006 een raming gemaakt van het aantal immigranten in 2006. Het zijn deze cijfers die in dit artikel worden genoemd. Deze kunnen enigszins afwijken van de definitieve cijfers volgens de migratiestatistiek 2006 die binnenkort beschikbaar komen.

2. Recente ontwikkelingen

De daling van het aantal immigranten die in 2002 inzette, is in 2006 ten einde gekomen. In 2005 kwamen 92 duizend personen naar ons land. In 2006 zullen dit er naar verwachting 100 duizend zijn. Ter vergelijking: zowel in 2000 als in 2001 kwamen er nog ruim 130 duizend immigranten. De stijging van de immigratie doet zich niet bij alle groepen immigranten voor. Uit de EU-landen (Polen, Duitsland) en Azië komen meer immigranten en ook steeds meer Nederlanders keren terug. In de prognose is ervan uitgegaan dat in 2006 naar verwachting 24 duizend in Nederland geboren migranten zijn teruggekeerd, bijna 4 duizend meer dan in 2005. Anderzijds neemt het aantal immigranten uit overig Europa, Afrika en Suriname in 2006 af, terwijl het aantal Turken en Marokkanen dat naar Nederland komt stabiel blijft.

Deze ontwikkelingen in de immigratie hangen samen met tal van factoren: het Nederlandse migratie- en asielbeleid, de aantrekkelijkheid van Nederland voor migranten, de al in Nederland aanwezige allochtone bevolking, migratieontwikkelingen en -beleid in omliggende landen en economische en politieke ontwikkelingen in de herkomstlanden. Daarnaast heeft ook de economische conjunctuur en de situatie op de arbeidsmarkt invloed op de immigratie. De invloed die deze factoren hebben verschilt per groep migranten.

In het kader *Migratie- en asielbeleid in Nederland* worden in het kort de belangrijkste ontwikkelingen in het Nederlandse migratie- en asielbeleid van de laatste jaren weergegeven.

Migratie- en asielbeleid in Nederland

Met ingang van **1 september 2004** wordt een verblijfsvergunning *asiel voor bepaalde tijd* de eerste vijf jaar steeds voor één jaar verlengd. De geldigheidsduur van deze vergunning is daarmee gewijzigd van drie jaar aaneengesloten naar vijf keer één jaar. Dit houdt onder meer in dat een vergunning voor onbepaalde tijd pas na vijf jaar in plaats van drie jaar kan worden verkregen. Hiermee loopt Nederland meer in de pas met landen als Spanje en Duitsland, waar een vergunning voor onbepaalde tijd na vijf, respectievelijk zeven jaar kan worden verkregen. Ook in reguliere zaken, zoals gezinsvorming en gezinshereniging, kan overigens pas na vijf jaar een verblijfsvergunning voor onbepaalde tijd worden verkregen.

Op **1 oktober 2004** is de regeling kennismigranten in werking getreden. Voor kennismigranten (immigranten die naar Nederland komen om arbeid in loondienst te verrichten en die minimaal € 45.000,- bruto per jaar verdienen, of € 33.000,- voor immigranten jonger dan 30 jaar) heeft een werkgever geen tewerkstellingsvergunning nodig. Bovendien is het verkrijgen van een verblijfsvergunning voor deze migranten eenvoudiger en sneller dan voor andere arbeidsmigranten. Voor gezinsleden van kennismigranten geldt een versoepelde procedure voor de aanvraag van een verblijfsvergunning.

Per **1 november 2004** zijn de volgende maatregelen van kracht geworden:

- de minimumleeftijd van degene die in het kader van gezinsvorming een partner uit het buitenland wil laten overkomen, is verhoogd van 18 naar 21 jaar. De verhoging van de leeftijdsgrens geldt ook voor de immigrerende partner;
- de inkomenseis van degene die in het kader van gezinsvorming een partner uit het buitenland wil laten overkomen is verhoogd van 100 naar 120 procent van het minimumloon. Dit komt neer op een verhoging van ongeveer € 250,-;
- de vrijstelling van het middelenvereiste (hetgeen inhoudt dat men voor gezinsvorming niet aan de inkomenseis hoeft te voldoen) voor alleenstaande ouders die een kind jonger dan vijf jaar verzorgen en voor personen van 57½ jaar of ouder, is vervallen.

Per **1 juli 2005** is een nieuw legesstelsel van kracht. De leges voor verkorte procedures en de leges voor verlengingen van reguliere verblijfsvergunningen zijn over het algemeen verlaagd. De leges voor de aanvraag van een MVV (Machtiging Voorlopig Verblijf, noodzakelijk voor elke vreemdeling die langer dan drie maanden in Nederland wil verblijven) voor gezinshereniging en gezinsvorming zijn daarentegen aanzienlijk verhoogd.

Op **15 maart 2006** is de Wet Inburgering Buitenland (WIB) in werking getreden. Hierin is geregeld dat de vreemdeling die een MVV wil verkrijgen, vóór zijn of haar komst naar Nederland een inburgeringstoets in het buitenland moet afleggen waarin kennis op basisniveau van de Nederlandse taal en de Nederlandse samenleving wordt getoetst.

Naast de WIB gold tot 1 januari 2007 voor alle nieuwkomers de Wet Inburgering Nieuwkomers (WIN), waarin een verdere inburgering in Nederland werd geregeld.

Met ingang van **1 januari 2007** is de WIN vervangen door de Wet Inburgering in Nederland. Voornaamste verschil is dat nu niet alleen voor nieuwkomers, maar ook voor oudkomers (migranten die al langere tijd in Nederland wonen maar nog niet zijn ingeburgerd in het kader van de WIN) een inburgeringsplicht geldt. Het inburgeringsexamen dient met goed gevolg te worden afgelegd om in aanmerking te komen voor een verblijfsvergunning voor onbepaalde tijd.

Staat 1 laat de ontwikkelingen zien in redenen voor niet-Nederlandse migranten om naar Nederland te komen. Het betreft hier niet de totale groep immigranten. Zo bevonden zich in 2004 onder de 94 duizend immigranten bijna 30 duizend immigranten met een Nederlandse nationaliteit voor wie geen migratiemotief bekend is. Voor 2005 zijn nog geen cijfers beschikbaar. Het aandeel van asielmigranten is sinds 1995 fors teruggelopen. In 1995 werden nog 22 duizend asielmigranten geregistreerd, tegen 3 duizend in 2004. Opgemerkt wordt dat onder asielmigranten alleen dat deel van de asielzoekers wordt gerekend dat zich in de bevolkingsadministratie van een gemeente heeft laten registreren. Het aantal arbeidsmigranten en gezinsvormende migranten is daarentegen toegenomen. In 2004 betrof bijna een kwart van de immigratie van niet-Nederlanders gezinsvorming. Daarnaast komen er steeds meer buitenlandse studenten naar Nederland, vooral uit Azië en de landen van de Europese Unie.

De cijfers in staat 1 voor de afzonderlijke groepen migranten geven over het algemeen een vertrouwd beeld. Hoewel de absolute aantallen zijn gedaald, bestaat de immigratie van Turken en Marokkanen nog steeds voor ongeveer 60 procent uit gezinsvormers. Ook in de migratie van Aziaten en Afrikanen speelt gezinsvorming een belangrijke rol, terwijl de dalende asielmigratie juist bij deze twee groepen (en bij de Europese landen buiten de Europese Unie) het sterkst is geweest. Arbeidsmigranten komen vooral uit de EU en de westerse landen buiten Europa (Noord-Amerika, Japan en Oceanië). Gezinsherenigers en meemigrerende gezinsleden komen in veel gevallen samen met de arbeidsmigrant naar Nederland of herenigen zich met hun partner die eerder naar Nederland is gegaan om te werken.

3. Veronderstellingen

De veronderstellingen over de immigratie voor de verschillende groepen migranten zijn voor een belangrijk deel gebaseerd op analyses van migratiemotieven. De belangrijkste veronderstellingen zijn samengevat in *staat 2*. Ter vergelijking zijn ook de belangrijkste veronderstellingen uit de vorige prognose vermeld (Alders, 2005a). De onderbouwing voor deze veronderstellingen zal per groep migranten worden besproken.

Staat 1
Immigratie van niet-Nederlanders naar motief en geboorteland, 1995, 1999, 2003 en 2004

		Totaal	waarvan					
			Arbeid	Asiel	Gezinshereniging (inclusief meemigrerende gezinsleden)	Gezinsvorming	Studie	Overig
<i>x 1 000</i>								
Totaal	1995	66,8	10,2	22,2	17,7	11,4	1,9	3,4
	1999	78,4	16,3	19,1	18,9	13,2	6,2	4,6
	2003	73,6	16,6	9,3	13,7	20,7	8,8	4,5
	2004	65,1	15,6	3,0	13,0	15,4	10,2	8,0
Turkije	1995	4,6	0,2	0,5	2,1	1,8	0,0	0,0
	1999	4,4	0,2	0,4	1,4	2,3	0,1	0,0
	2003	6,4	0,9	0,2	1,2	3,9	0,2	0,1
	2004	4,3	0,3	0,1	1,0	2,5	0,2	0,2
Marokko	1995	3,1	0,1	0,2	1,5	1,2	0,1	0,0
	1999	4,4	0,1	0,1	1,7	2,2	0,3	0,0
	2003	4,6	0,2	0,1	1,2	2,9	0,1	0,1
	2004	3,4	0,1	0,1	0,9	2,0	0,1	0,2
Suriname	1995	1,8	0,0	0,1	0,7	0,6	0,2	0,1
	1999	1,8	0,0	0,0	0,7	0,9	0,1	0,1
	2003	2,4	0,0	0,0	0,7	1,3	0,2	0,1
	2004	2,0	0,0	0,0	0,6	0,8	0,1	0,5
Afrika	1995	9,0	0,4	5,6	1,4	1,4	0,1	0,2
	1999	9,3	0,7	4,6	1,5	1,3	0,7	0,4
	2003	9,1	0,9	4,2	1,0	2,0	0,7	0,4
	2004	6,2	0,7	1,3	0,9	1,7	0,8	0,8
Azië	1995	13,2	0,6	7,9	2,7	1,5	0,2	0,2
	1999	17,5	1,2	9,4	3,5	1,8	0,9	0,8
	2003	14,0	1,1	2,9	2,2	3,4	3,3	1,1
	2004	11,1	1,0	0,9	2,0	2,7	2,9	1,6
Latijns Amerika	1995	2,0	0,2	0,1	0,8	0,7	0,1	0,2
	1999	2,8	0,3	0,0	0,7	0,8	0,4	0,5
	2003	3,5	0,4	0,0	0,7	1,6	0,5	0,3
	2004	3,1	0,4	0,0	0,6	1,2	0,5	0,4
Indonesië	1995	0,7	0,0	0,0	0,2	0,4	0,0	0,0
	1999	1,2	0,1	0,0	0,2	0,4	0,4	0,1
	2003	1,4	0,1	0,0	0,1	0,6	0,5	0,2
	2004	1,2	0,1	0,0	0,1	0,4	0,5	0,2
EU-24	1995	15,6	6,3	0,0	4,2	2,0	0,7	2,4
	1999	20,6	10,6	0,0	4,3	1,6	2,3	1,8
	2003	19,3	10,6	0,0	3,7	1,5	2,2	1,3
	2004	22,6	10,7	0,0	4,1	1,7	3,3	2,8
Overig Europa	1995	12,5	0,9	7,9	2,4	0,9	0,2	0,2
	1999	10,4	1,0	4,5	2,7	1,1	0,7	0,3
	2003	7,8	0,9	1,6	1,9	2,1	0,8	0,4
	2004	6,6	0,9	0,5	1,7	1,6	1,1	0,8
Overig niet-Europa	1995	4,2	1,4	0,0	1,7	0,8	0,3	0,1
	1999	5,9	2,1	0,0	2,1	0,8	0,5	0,5
	2003	5,0	1,6	0,0	1,0	1,3	0,5	0,6
	2004	4,7	1,4	0,0	1,1	0,9	0,8	0,6

Bron: Immigratie- en Naturalisatiedienst, bewerking CBS.

Staat 2
Samenvatting van veronderstellingen over immigratie

Herkomstgroepering	Prognose 2006–2050		Vorige prognose	
	2006 ¹⁾	2050	2006	2050
<i>x 1 000</i>				
Totaal	100	117	95	115
Nederland (incl. 2e generatie allochtoon)	24	25	23	21
Totaal niet-westers (1e generatie)	35	39	33	37
waarvan				
Turkije	3	3	4	3
Marokko	2	3	3	3
Suriname	2	3	2	3
Ned. Antillen/Aruba	3	5	3	5
Afrika	7	7	6	6
Azië	14	14	11	13
Latijns-Amerika	5	4	4	4
Totaal westers (1e generatie)	42	53	38	57
waarvan				
Indonesië	1	2	1	2
EU-26 ²⁾	30	37	24	35
Overig Europa ³⁾	4	6	8	10
Overig niet-Europa	6	8	4	10

¹⁾ Gebaseerd op cijfers tot en met september 2006.²⁾ Bij de vorige prognose betrof deze groep de EU-24.³⁾ Bij de vorige prognose was dit inclusief Bulgarije en Roemenië die per 1-1-2007 zijn toegetreden tot de EU.

Marokko en Turkije

De immigratie uit Turkije en Marokko bestaat voor een belangrijk deel uit huwelijksmigratie. Veel jonge Turken en Marokkanen zoeken hun partner in het land van herkomst. Zo heeft ruim 60 procent van de tweede generatie Turken in 2000 een partner uit Turkije laten komen (Van Rijn et al., 2004). Het toekomstige aantal gezinsvormers uit Turkije en Marokko hangt samen met het aantal Turken en Marokkanen dat al in Nederland woont en van de mate waarin deze personen een partner uit het buitenland laten komen. Modeluitkomsten van Alders (2005b) en Van Duin en Nicolaas (2006) laten voor Turkije zien dat het aantal gezinsvormers aanvankelijk snel daalt tot een niveau van net boven 2 duizend personen per jaar en daarna voor een lange periode betrekkelijk stabiel is. Voor Marokko vindt aanvankelijk een geleidelijke daling plaats tot onder de 2 duizend. Pas na twintig tot dertig jaar daalt het aantal gezinsvormers voor beide groepen tot een niveau van rond duizend personen per jaar. Een belangrijk uitgangspunt in dit model is de veronderstelling dat voor geboortegeneraties die nog aan relatievorming moeten beginnen, het percentage dat een partner laat komen ongeveer de helft is van de huidige geboortegeneraties die bezig zijn met relatievorming of deze fase al achter de rug hebben. Omdat vooral de tweede generatie Turken en Marokkanen de komende jaren sterk in omvang zal toenemen, zal het aantal gezinsvormers na een aanvankelijke daling in de komende jaren niet nog verder dalen.

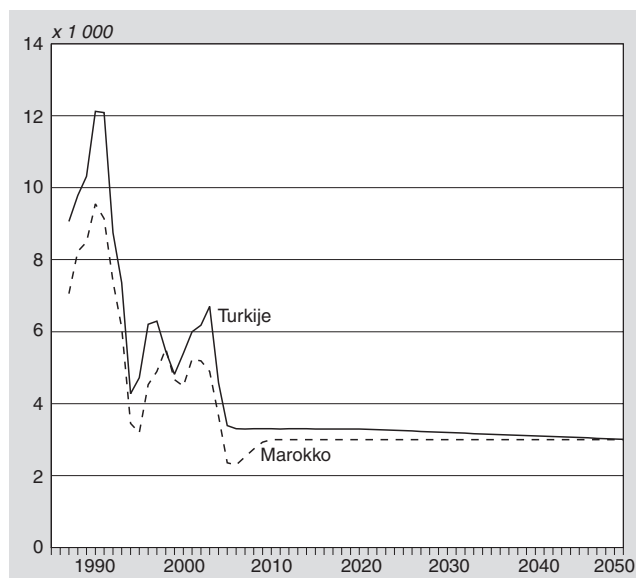
Behalve voor gezinsvorming komen jaarlijks 1,5 à 2 duizend Turken en Marokkanen wegens andere motieven naar Nederland, zoals gezinshereniging en, bij Turken, arbeid. Verondersteld wordt dat dit ook in de toekomst het geval zal zijn. Vanwege de al in Nederland aanwezige Turkse en Marokkaanse bevolking, zal Nederland migranten uit Turkije en Marokko blijven trekken. Voor 2006 is een aantal van ruim 3 duizend immigranten uit Turkije en ruim 2 duizend immigranten uit Marokko verondersteld. Voor Turkije zal het aantal gedurende de gehele prognoseperiode vrijwel stabiel blijven en slechts zeer licht dalen, tot een niveau van 3 duizend in 2050 (grafiek 1). Voor Marokko wordt op de korte termijn een lichte stijging verondersteld tot 3 duizend, wat tevens het niveau is voor de rest van de prognoseperiode. De eindniveaus zijn voor zowel Turkije als Marokko ongewijzigd ten opzichte van de vorige prognose.

Wat betreft de mogelijke toetreding van Turkije tot de Europese Unie wordt in deze prognose geen rekening gehouden met extra immigratie uit Turkije. In de eerste plaats is onzeker of, en zo ja wanneer, Turkije lid wordt van de Europese Unie. In de tweede plaats is het aannemelijk dat als Turkije lid wordt, er vooralsnog geen volledig vrije migratie van Turken naar Nederland zal worden toegestaan.

Suriname en de Nederlandse Antillen en Aruba

Het aantal immigranten uit Suriname is sinds 1994 betrekkelijk stabiel, rond een niveau van gemiddeld iets boven de 3 duizend (grafiek 2). In 2005 lag het aantal bijna duizend

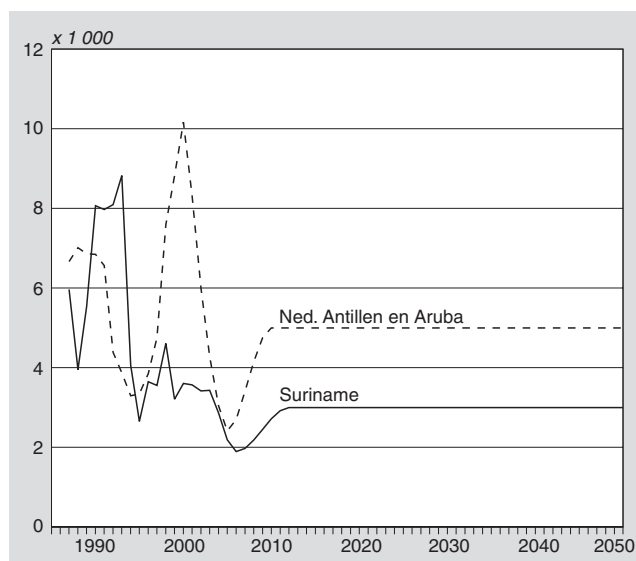
1. Immigratie: Turkije en Marokko (eerste generatie), 1985–2050

onder dit langjarig gemiddelde, en voor 2006 wordt opnieuw een lichte daling verwacht tot iets onder de 2 duizend. Mede gezien een aantrekkende economie in Nederland zijn er geen redenen om de veronderstelling uit de vorige prognose, een aantal van 3 duizend immigranten per jaar op de lange termijn, bij te stellen.

De immigratie vanuit de Nederlandse Antillen en Aruba is de laatste jaren snel teruggelopen. Dit is in de vorige prognose vrij goed voorzien (staat 2). Voor 2006 wordt echter een lichte stijging ten opzichte van het niveau van 2005 verwacht. Het aantal immigranten vanaf de eilanden heeft de afgelopen decennia grote schommelingen laten zien, die samenhangen met de economische situatie op de eilanden en in Nederland. Het gemiddelde niveau in de laatste vijftien jaar ligt iets boven de 5 duizend, hetgeen ook op de lange termijn wordt verondersteld en in overeenstemming is met de vorige prognose.

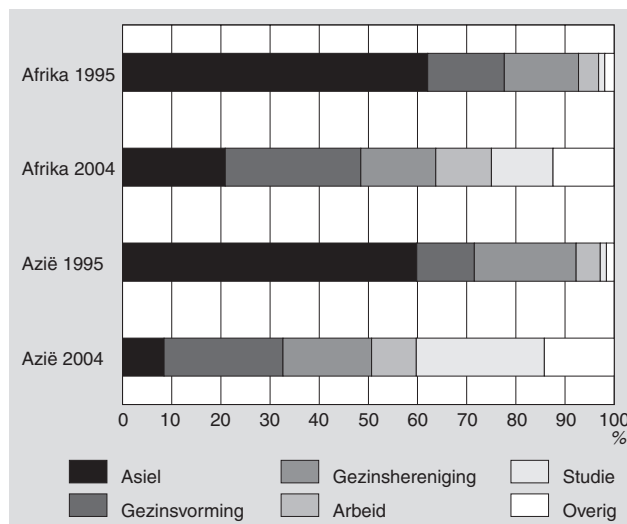
2. Immigratie: Suriname en Ned. Antillen en Aruba (eerste generatie), 1985–2050

Afrika en Azië

De samenstelling van de migratiestromen uit Afrika en Azië is de laatste tien jaar sterk gewijzigd. Bestond in 1995 nog 60 procent van de immigratie uit Afrika en Azië uit asielmigranten (*grafiek 3*), in 2004 is dat nog maar 20, respectievelijk 10 procent. Anderzijds zijn gezinsvorming, studie en arbeidsmigratie belangrijke motieven geworden voor immigranten uit deze twee werelddelen. De veronderstellingen ten aanzien van asielmigratie worden in detail besproken in Nicolaas (2006). Kernveronderstelling is dat op termijn jaarlijks 10 duizend *asielzoekers* naar Nederland komen. In de vorige prognose werd uitgegaan van 15 duizend *asielverzoeken*. Deze bijstelling heeft mede plaatsgevonden omdat inmiddels een beter inzicht bestaat in de verhouding tussen de aantallen asielverzoeken en de aantallen asielzoekers: veel verzoeken betreffen herhaalde verzoeken. Van deze asielzoekers wordt verondersteld dat de helft zich inschrijft in het bevolkingsregister van een gemeente. Alleen diegenen die zijn ingeschreven, tellen in de statistieken mee als immigrant. Verder wordt verondersteld dat een derde van de 10 duizend asielzoekers het verzoek ziet ingewilligd. Personen van wie het verzoek is ingewilligd, hebben de mogelijkheid gezinsleden naar Nederland te laten komen. Verondersteld wordt dat het aandeel volgmigranten op de toegelaten asielzoekers 50 procent is. Dit betekent dat wordt verondersteld dat er op termijn jaarlijks 5 duizend asielmigranten in het bevolkingsregister worden ingeschreven en er daarnaast nog eens 1,7 duizend volgmigranten komen (50 procent van de 3,3 duizend asielzoekers die mogen blijven). Van deze 6,7 duizend personen zullen er naar verwachting 2 duizend uit Afrika komen, 3,3 duizend uit Azië en 1,3 duizend uit andere landen, zoals de voormalige Sovjet-Unie.

3. Immigratie uit Afrika¹⁾ en Azië²⁾ naar migratiemotief, 1995 en 2004

¹⁾ Exclusief Marokko.

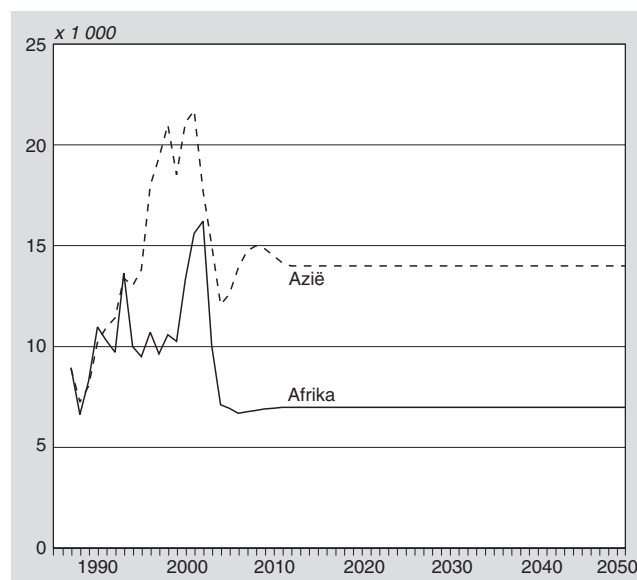
²⁾ Exclusief Japan en Indonesië.

In de vorige prognose werd op de lange termijn een aantal van 6 duizend immigranten uit Afrika verondersteld, onder wie 3 duizend asielmigranten. De vorige prognose is voor 2006 ongeveer duizend te laag gebleken (staat 2). Gezien het feit dat een nog verdere daling van het aantal asielmi-

granten uit Afrika niet waarschijnlijk is, gezien het feit dat het proces van gezinsvorming bij deze groep migranten op gang begint te komen en vanwege een aantrekkende economie in Nederland, wordt voorgesteld het aantal immigranten uit Afrika met hetzelfde aantal te verhogen, dus tot 7 duizend (*grafiek 4*).

Ook de immigratie van Aziaten in 2006 is in de vorige prognose onderschat, vooral door een toename van het aantal arbeidsmigranten en studenten. Het eindniveau uit de vorige prognose van 13 duizend zal zeer waarschijnlijk al in 2006 worden bereikt of zelfs overschreden. Dit heeft ertoe geleid de veronderstelling over de totale immigratie van Aziaten te verhogen van 13 duizend naar 14 duizend (*grafiek 4*). Dit lijkt een bescheiden aanpassing gezien de verwachte toename van arbeidsmigranten uit Aziatische landen als India en Filippijnen en de recente toename van Aziaten (vooral Chinezen) die voor studie naar Nederland komen. Bedacht moet echter worden dat het aantal asielmigranten (en volgmigranten) in de nieuwe prognose naar beneden is bijgesteld, van 5 duizend naar 3,3 duizend.

4. Immigratie: Afrika en Azië (eerste generatie), 1985–2050

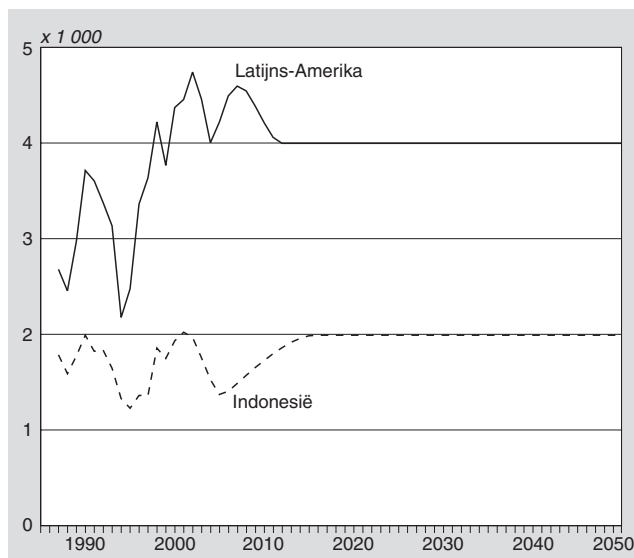
Latijns-Amerika

Het aantal migranten uit Latijns-Amerika is de laatste jaren geleidelijk gestegen, tot boven de 4 duizend per jaar. Voor 2006 wordt een aantal van 4,5 duizend verwacht. In de vorige prognose is een eindniveau van 4 duizend vastgesteld. Aangezien de migratie vanuit Latijns-Amerika voor een belangrijk deel huwelijksmigratie betreft, en gezien het striktere beleid ten aanzien van huwelijksmigratie (zie kader), wordt verondersteld dat op termijn 4 duizend immigranten uit Latijns-Amerika zullen komen. Dit is hetzelfde niveau als in de vorige periode (*grafiek 5*).

Indonesië

Het aantal immigranten uit Indonesië schommelt al vele jaren rond een niveau net onder de 2 duizend per jaar. Evenals in de vorige prognose wordt verondersteld dat

5. Immigratie: Latijns-Amerika en Indonesië (eerste generatie), 1985–2050

jaarlijks 2 duizend immigranten uit Indonesië komen (grafiek 5).

Europese Unie en overig Europa

De groep migranten uit de Europese landen is in de nieuwe prognose iets anders verdeeld dan in de vorige prognose. In de nieuwe prognose zijn veronderstellingen geformuleerd voor enerzijds de Europese Unie volgens de nieuwe samenstelling per 1 januari 2007 (dat wil zeggen inclusief Bulgarije en Roemenië die per die datum zijn toetreden tot de EU) en anderzijds de overige Europese landen (uiteraard exclusief Nederland en Turkije). In de vorige prognose was de verdeling de EU-24 (de 24 landen van de EU per 1 mei 2004) en overig Europa. De cijfers in dit artikel over de EU zijn tot en met het waarnemingsjaar 2005 gebaseerd op de 24 EU-landen. Voor 2006 en later hebben ze betrekking op de nieuwe situatie per 1 januari 2007.

In de nieuwe prognose wordt verondersteld dat het aantal immigranten uit de EU zal uitkomen op een structureel niveau van 37 duizend per jaar en het aantal immigranten uit de overige Europese landen op 6 duizend (grafiek 6). In de vorige prognose werden 35 duizend immigranten uit de 24 EU-landen verondersteld en 10 duizend uit de rest van Europa, in totaal 2 duizend Europese immigranten meer dan in de nieuwe prognose.

De belangrijkste aanpassing van de veronderstellingen betreft het 'overhevelen' van Bulgarije en Roemenië naar de EU. Het gemiddelde aantal immigranten sinds 1995 bedraagt voor deze twee landen tezamen bijna duizend per jaar.

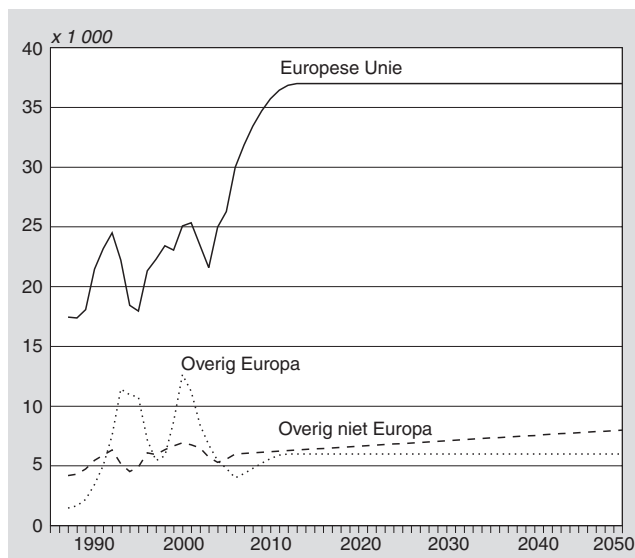
Het aantal immigranten uit de EU-landen is sinds 2004 weer aan het stijgen. In 2003 kwamen er bijna 22 duizend immigranten uit de 24 landen van de EU. In 2006 worden 30 duizend immigranten uit de 26 EU-landen verwacht. Rekening houdend met ongeveer duizend extra migranten uit Bulgarije en Roemenië in 2006, betekent dit nog altijd een stijging van ruim 7 duizend immigranten.

Analyses laten zien dat de migratie vanuit Europese landen conjunctuurgevoelig is en samenhangt met de werkloosheid in Nederland (De Beer, 2004; Nicolaas en Sprangers, 2006). Een hogere werkloosheid leidt tot een lagere immigratie. Afhankelijk van het werkloosheidsniveau wordt geschat dat jaarlijks 19 tot 23 duizend migranten uit de EU-landen kunnen worden verwacht. Het gaat hierbij om de 'oude' EU-landen, van vóór 1 mei 2004. Tezamen met de verwachting van een geleidelijk toenemende mobiliteit binnen Europa, wordt in de nieuwe prognose verondersteld dat op termijn jaarlijks 37 duizend immigranten uit de EU-landen naar Nederland komen, 2 duizend meer dan in de vorige prognose werd aangenomen. Wel zal dit eindniveau in de nieuwe prognose op een eerder moment worden bereikt.

De bijstelling van het eindniveau van 35 duizend naar 37 duizend immigranten lijkt enigszins behoudend gezien de uitbreiding van de EU met Bulgarije en Roemenië, een flexibelere arbeidsmarkt, soepelere regels voor kennismigrantengrenzen om in Nederland aan het werk te gaan en hier te verblijven (zie kader) en algehele trends van globalisering en toenemende mobiliteit. Hier staan echter een aantal factoren tegenover die het beeld enigszins nuanceren. Zo kunnen de vergrijzing en de krimpende bevolking in met name Oost-Europa een remmende werking hebben op de immigratie vanuit deze landen naar Nederland. Ook arbeidsparticipatie en arbeidsproductiviteit spelen een rol in de behoefte in Nederland aan meer of minder (arbeids)migrantengrenzen. Voorts zijn er een aantal maatregelen genomen die het gezinsmigranten moeilijker maken naar Nederland te komen. De Immigratie- en Naturalisatiedienst, bijvoorbeeld, ziet sinds de invoering in maart 2006 van de Wet Inburgering Buitenland (zie kader) het aantal aanvragen voor gezinsvorming en gezinshereniging sterk dalen. Daarnaast heeft toetreding tot de EU vaak een opwaarts effect op de economie van de toetredende landen, wat bijvoorbeeld zichtbaar was bij de Zuid-Europese lidstaten. Dit valt mogelijk ook te verwachten bij de tien lidstaten die per 1 mei 2004 zijn toegetreden tot de EU, en op termijn ook bij Bulgarije en Roemenië die onlangs zijn toegetreden. Dit heeft een remmend effect op de migratie vanuit deze landen naar Nederland. Ten slotte kan vermeld worden dat een verhoogde mobiliteit binnen de EU niet hoeft te betekenen dat mensen ook daadwerkelijk in een gemeentelijk bevolkingsregister in Nederland worden ingeschreven. Veel werknemers blijven slechts tijdelijk in Nederland en worden, als ze korter dan vier maanden in Nederland verblijven, niet als immigrant geteld. De Polen zijn hier een goed voorbeeld van. Het aantal Polen dat tijdelijk in Nederland verblijft, ligt veel hoger dan het aantal Poolse immigranten (Corpeleijn, 2006).

Uit de overige landen van Europa (exclusief Turkije) komen naar verwachting 6 duizend migranten, 4 duizend minder dan volgens de vorige prognose. Dit wordt enerzijds veroorzaakt door de overheveling van Bulgarije en Roemenië naar de EU, terwijl het anderzijds onwaarschijnlijk is dat de omvang van de asielmigratie terugkeert naar het oude, hoge niveau van medio jaren negentig.

6. Immigratie: EU, overig Europa, overig niet-Europa (eerste generatie), 1985–2050

Overige niet-Europese landen

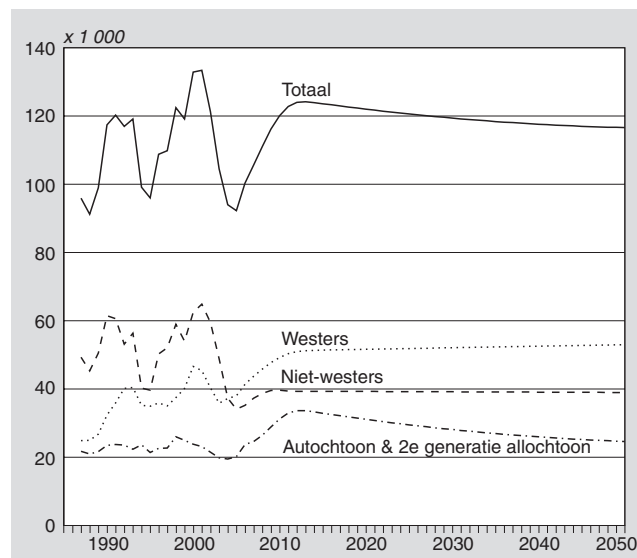
Deze groep landen betreft Noord-Amerika, Oceanië en Japan. De omvang van deze groep migranten kent, afgezien van kortetermijnfluctuaties die samenhangen met de economische conjunctuur, een zeer geleidelijke stijging. In de vorige prognose is die stijgende trend doorgetrokken naar een eindniveau van 10 duizend immigranten. Dit lijkt gezien de ontwikkelingen een te hoog niveau. Het jaargemiddelde over de afgelopen 20 jaar bedroeg bijna 6 duizend personen (grafiek 6), en zelfs in een periode van hoogconjunctuur (1999–2000) kwam het aantal immigranten uit deze landen niet boven de 7 duizend. In de nieuwe prognose wordt verondersteld dat op termijn jaarlijks 8 duizend immigranten naar Nederland komen.

Autochtonen en tweede generatie allochtonen

Autochtone en tweede generatie allochtone immigranten tezamen vormen een van de grootste groepen migranten. De veronderstellingen over deze groep migranten zijn gebaseerd op het aandeel dat na emigratie weer terugkeert. Uit longitudinaal onderzoek ten behoeve van de vorige migratieprognose is gebleken dat van de in Nederland geboren personen die in 1995 zijn geëmigreerd, tot en met 2003 ruim de helft is teruggekeerd (Nicolaas, 2004). Er is toen verondersteld dat uiteindelijk ongeveer 60 procent van 'vertrekcohort' 1995 weer zal terugkeren naar Nederland. Ook voor de nieuwe prognose wordt voor de in Nederland geboren personen een terugkeerpercentage van 60 verondersteld.

Op basis van veronderstellingen over de emigratie van in Nederland geboren personen kan worden berekend hoeveel immigranten er jaarlijks zullen zijn. In Nicolaas (2007) wordt verondersteld dat het aantal emigranten geleidelijk zal dalen tot 43 duizend per jaar. Het veronderstelde terugkeerpercentage van 60 betekent dat wordt verwacht dat er jaarlijks ongeveer 25 duizend Nederlanders zullen terugkeren (grafiek 7).

7. Immigratie: totaal, niet-westers (1e gen.), westers (1e gen.), autochtoon (incl. 2e gen. allochtoon), 1985–2050

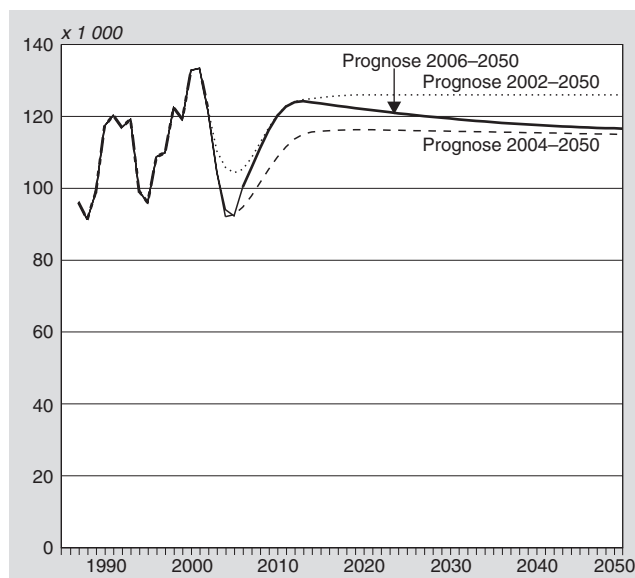
Totaal

De veronderstellingen voor de verschillende groepen migranten leiden tot een totale immigratie van 117 duizend per jaar op termijn (grafiek 7). Hieronder zullen zich 39 niet-westerse en 53 duizend westerse immigranten bevinden. Het totale aantal immigranten is beduidend hoger dan de laatste jaren is waargenomen en dat voor de eerstkomende jaren wordt verwacht. De belangrijkste verklaring hiervoor is dat, wanneer de economie verder aantrekt, het aantal arbeidsmigranten naar verwachting verder zal toenemen. Het aantal niet-westerse immigranten ligt iets hoger dan in de vorige prognose is verondersteld. Dit komt vooral doordat meer arbeidsmigranten uit Afrika en Azië worden verwacht. Anderzijds is het aantal westerse immigranten iets lager dan in de vorige prognose. Dit wordt voornamelijk veroorzaakt door de bijstelling van het aantal asielmigranten uit de overige Europese landen en een bijstelling van het aantal migranten uit de overige niet-Europese landen.

4. Vergelijking van verschillende prognoses

De verwachte aantal immigranten volgens de laatste drie prognoses (2002–2050, 2004–2050 en 2006–2050) zijn voor wat betreft het totale aantal immigranten weergegeven in grafiek 8. De onderlinge afwijkingen van de drie prognoses op de lange termijn zijn bescheiden: het eindniveau varieert tussen 115 duizend en 126 duizend. Het verschil betreft vooral de prognose op de korte termijn. De prognose van 2002–2050 voorzag een lager dieptepunt in de immigratie en een vrij vlot herstel tot een niveau van rond de 125 duizend immigranten op termijn. In de prognose van 2004–2050 was het niveau voor 2005 goed voorspeld (slechts 400 boven de waarnemingen). Er werd toen echter aangenomen dat de opwaartse beweging veel geleidelijker zou zijn en dat het aantal immigranten op termijn zou uitkomen op 115 duizend. De nieuwe prognose ver-

8. Immigratie: vergelijking van verschillende prognoses, 1985–2050

wacht een verdere toename van de immigratie, waarbij de piek van 124 duizend immigranten eerder (in 2013) wordt bereikt dan de piek in de vorige prognose (126 duizend in 2020).

Literatuur

Alders, M., 2005a, Bevolkingsprognose 2004–2050: veronderstellingen over immigratie. *Bevolkingstrends* 53(2), blz. 33–38.

Alders, M., 2005b, Prognose van gezinsvormende migratie van Turken en Marokkanen. *Bevolkingstrends* 53(2), blz. 46–49.

Beer, J. de, 2004, Hoge werkloosheid remt immigratie uit EU-15. CBS-webmagazine 28 april 2004, www.cbs.nl.

Corpeleijn, A., 2006, Migranten en werknemers uit de Oost-Europese lidstaten van de Europese Unie. *Bevolkingstrends* 54(3), blz. 33–39.

Duin, C. van, en H. Nicolaas, 2006, Analysemodellen immigratie. Notitie ten behoeve van het overleg van het Demografieplatform over de migratieprognose op 13 juni 2006. CBS, Voorburg.

Garssen, J. en C. van Duin, 2006, Bevolkingsprognose 2006–2050: belangrijkste uitkomsten. *Bevolkingstrends* 54(4), blz. 85–92.

Nicolaas, H., 2004, Helft Nederlandse emigranten keert weer terug. *Bevolkingstrends* 52(4), blz. 24–31.

Nicolaas, H., 2006, Bevolkingsprognose 2006–2050: veronderstellingen over de asielmigratie. *Bevolkingstrends* 54(4), blz. 78–84.

Nicolaas, H., 2007, Bevolkingsprognose 2006–2050: veronderstellingen over emigratie. *Bevolkingstrends* 55(1), blz. 65–73.

Nicolaas, H. en A. Sprangers, 2006, Internationale migratie: Nederland in een Europese context. Artikel verschenen in *Allochtonen in Nederland in internationaal perspectief*, boekaflevering bij jaargang 81 (2006) van het tijdschrift Mens en Maatschappij.

Rijn, A. van, et al., 2004, Ontwikkeling van een Integratiekaart. CBS en Wetenschappelijk Onderzoek- en Documentatiecentrum. Cahier 2004-9. WODC, Den Haag.